A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2005. március 10.*

A C-96/03. és C-97/03. sz. egyesített ügyekben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a College van Beroep voor het bedrijfsleven (Hollandia) a Bírósághoz 2003. március 4-én érkezett 2003. január 7-i határozatával terjesztett elő az előtte

A. Tempelman (C-96/03),

a **T. H. J. M. van Schaijk házaspár** (C-97/03)

és

a **Directeur van de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Rosas (előadó) tanácselnök, A. Borg Barthet, J.-P. Puissochet, J. Malenovský és U. Lõhmus bírák,

* Az eljárás nyelve: holland.

főtanácsnok: M. Poiares Maduro,
hivatalvezető: M. Múgica Arzamendi főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2004. szeptember 30-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

— A. Tempelman képviseletében H. Bronkhorst advocaat,

— a Van Schaijk házaspár képviseletében A. van Beek advocaat,

— a Directeur van de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees képviseletében E. J. Daalder advocaat,

— a holland kormány képviseletében J. G. M. van Bakel és H. G. Sevenster, meghatalmazotti minőségben,

— a görög kormány képviseletében V. Kontolaimos, valamint S. Charitaki és M. Tassopoulou, meghatalmazotti minőségben,

— az ír kormány képviseletében D. O'Hagan, meghatalmazotti minőségben, segítője: P. McGarry BL,

— az olasz kormány képviseletében I. Braguglia és G. Fiengo, meghatalmazotti minőségben,

— az Egyesült Királyság kormánya képviseletében R. Caudwell és C. Jackson, meghatalmazotti minőségben, segítőik: P. Goldsmith és C. Vajda QC, valamint P. Harris barrister,

— az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében T. van Rijn, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2004. december 2-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az 1990. június 26-i 90/423/EGK tanácsi irányelvvel (HL L 224., 13. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 10. kötet, 122. o.) módosított, a ragadós száj- és körömfájás elleni védekezésre irányuló közösségi intézkedések bevezetéséről szóló, 1985. november 18-i 85/511/EGK tanácsi irányelv (HL L 315., 11. o., magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 6. kötet, 265. o.; a továbbiakban: 85/511 irányelv) és az egyes élő állatok és állati termékek Közösségen belüli kereskedelmében a belső piac megvalósításának céljával alkalmazandó állategészségügyi és tenyésztéstechnikai ellenőrzésekről szóló, 1990. június 26-i 90/425/EGK tanácsi irányelv (HL L 224., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 10. kötet, 138. o.) értelmezésére irányulnak.

2 E kérelmeket az egyfelől A. Tempelman (C-96/03), másfelől T. H. J. M. Schaijk (C-97/03) és a Directeur van Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (az országos állat és húsvizsgáló szolgálat igazgatója, a továbbiakban: az RVV igazgatója) között amiatt folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő, hogy ez utóbbi az 1992. szeptember 24-i Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (állat-egészségügyi és -jóléti törvény) (Stbl. 1992., 585. o.) alapján elrendelte az érdekeltek tulajdonát képező, ragadós száj- és körömfájással fertőzésgyanúsnak vélt hasítottkörműek levágását.

Az alkalmazandó szabályozás

3 A ragadós száj- és körömfájás elleni küzdelem közösségi intézkedéseit meghatározó alapvető jogszabály a 85/511 irányelv. Ennek a 90/423 irányelvvel történt módosításakor a ragadós száj- és körömfájás elleni védőoltásnak az egész Közösségben történő megtiltásáról és a fertőzött állatállomány teljes levágásán és megsemmisítésén alapuló védekezéssel való felváltásáról született döntés. Szigorú feltételek között és az Európai Közösségek Bizottsága jóváhagyásával azonban továbbra is lehetséges maradt a sürgősségi vakcinázás.

4 A 85/511 irányelv többek között a 4. cikkében akként rendelkezik, hogy ha valamely gazdaságban egy vagy több állat ragadós száj- és körömfájás fertőzésre, fertőzöttségre vagy kontaminációra gyanús, az illetékes hatóság hatósági megfigyelés alá helyezi a gazdaságot, és az állatok, a termékek, a személyek és a járművek mozgását korlátozó különféle intézkedéseket vezet be. A körülményektől függően e rendelkezéseket a közvetlenül szomszédos gazdaságokra is ki lehet terjeszteni.

5 A 85/511 irányelv 5. cikkének 2. pontja alapján, amennyiben megállapítható, hogy valamely gazdaságban egy vagy több állat fertőzött, e hatóság haladéktalanul elrendeli a gazdaságban található, a fertőzésre fogékony állatfaj valamennyi egyedének helyszíni leölését és tetemeik megsemmisítését. Ugyanezen irányelv 5. cikkének 4. pontja akként rendelkezik, hogy az (1) bekezdésben meghatározott intézkedéseket, azaz a mintavételt az illetékes hatóság kiterjesztheti a közvetlenül szomszédos gazdaságokra, ha fekvésük, kialakításuk vagy azon gazdaság állataival való érintkezés következtében, ahol a betegséget észlelték, fennáll az esetleges fertőzés gyanúja.

6 Ezen irányelv 8. cikkének értelmében, ha a hatósági állatorvos megerősített adatok alapján megállapítja, illetve úgy véli, hogy a ragadós száj- és körömfájást személyek, állatok vagy járművek mozgásának következtében vagy bármely egyéb módon továbbhurcolhatták a 4. vagy az 5. cikkben említett gazdaságból más gazdaságokba, e gazdaságokat hatósági megfigyelés alá kell vonni.

7 A hollandiai ragadós száj- és körömfájás elleni védekezésre és e betegségtől való mentesítésre a 85/511/EGK irányelv 13. cikke alkalmazására vonatkozó feltételek megállapításáról szóló, 2001. március 27-i 2001/246/EK határozat (HL L 88., 21. o.) engedélyezi a szupresszív vakcinázást Hollandiában, amit a meghatározott körzetben lévő egyes gazdaságok fertőzésre fogékony állatfajokhoz tartozó állatainak kizárólag a megelőző vágással együtt alkalmazott sürgősségi vakcinázásaként határoz meg.

8 A 2001/246 határozat módosításáról szóló, 2001. április 5-i 2001/279/EK határozat (HL L 96., 19. o.) többek között engedélyezte a szarvasmarhafélék védő vakcinázását Oene hozzávetőlegesen 5 kilométeres körzetében.

9 A 90/425 irányelv 10. cikkének (1) és (4) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok haladéktalanul jelentik a Bizottságnak és a többi tagállamnak a 82/894/EGK irányelvben felsorolt betegségeken felül minden egyéb zoonózis vagy betegség jelentkezését, illetve bármely egyéb okot, amely jelentős állat-egészségügyi vagy közegészségügyi veszélyt jelenthet.

A feladó tagállam haladéktalanul életbe lépteti a közösségi szabályozás által előírt ellenőrzési és óvintézkedéseket, különös tekintettel az e rendelkezésekben meghatározott pufferzónákra, vagy más megfelelő intézkedéseket alkalmaz.

A rendeltetési hely szerinti és a tranzittagállamok, amelyek az 5. cikkben leírt ellenőrzések folyamán megállapították valamely, az első albekezdésben említett betegség vagy egyéb ok jelenlétét, szükség esetén érvényesíthetik a közösségi szabályozás által meghatározott óvintézkedéseket, beleértve az állatok karanténba helyezését.

A (4) bekezdés alapján meghozott intézkedésekig a rendeltetési hely szerinti tagállam, jelentős állat-egészségügyi vagy közegészségügyi kockázat esetén, ideiglenes védőintézkedéseket léptethet életbe az érintett gazdaságok, központok vagy szervezetek tekintetében, illetve járványos állatbetegségek esetén a közösségi rendelkezésekben meghatározott pufferzónával kapcsolatban.

A tagállamok által megtett intézkedésekről haladéktalanul értesítik [helyes fordítása: haladéktalanul értesíteni kell] a Bizottságot és a többi tagállamot.

...

(4) A Bizottság a lehető leghamarabb felülvizsgálatra bocsát minden esetet az Állat-egészségügyi Állandó Bizottságban. Az 1. cikkben felsorolt állatok és termékek, valamint ha a helyzet úgy kívánja, az azon állatokból származó termékek tekintetében a 17. cikkben meghatározott eljárásnak megfelelően meghozzák [helyes fordítása: a 17. cikkben meghatározott eljárásnak megfelelően a Bizottság meghozza] a szükséges intézkedéseket. A Bizottság megvizsgálja [helyes fordítása: figyelemmel kíséri] a helyzetet, és ugyanezen eljárással a kialakult helyzettől függően módosítja vagy felfüggeszti a hozott döntéseket."

10 Az 1992. szeptember 24-i állat-egészségügyi és -jólléti törvény járványvédelmi intézkedésként azt írja elő, hogy az illetékes hatóság elrendelheti a fertőzöttgyanús állatok leölését. Az 1996. március 12-i Regeling aanwijzing besmettelijke dierziekten (a fertőző állatbetegségek meghatározásáról szóló rendelet) (Stcrt. 1996., 61. o.) szerint valamely állat akkor tekinthető fertőzésgyanúsnak, ha a kijelölt tisztviselő okkal feltételezi, hogy az állatnak fertőzésre vagy kontaminációra volt alkalma, és az érintett fertőző betegség vonatkozásában fertőzésre fogékony állatfajhoz tartozik.

Az alapeljárások tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

11 Mint az a C-96/03. sz. ügy előzetes döntéshozatalra utaló határozatából kitűnik, A. Tempelman angórakecskéket tartott az Oene 25 kilométeres körzetén belül lévő Wenumban. 2001. április 3-án a mezőgazdasági miniszter akként határozott, hogy Oene körzetében minden hasítottkörműt vakcinázni kell és le kell vágni. Úgy tűnik, utóbb tudomást szereztek A. Tempelman kecskéinek létezéséről, majd az RVV igazgatója 2001. május 23-i határozatában arról értesítette A. Tempelmant, hogy a kecskéi fertőzésgyanúsak, ezért azokat le kell vágni. Az említett igazgató 2001. november 15-i határozatával elutasította A. Tempelman e határozat ellen bejelentett panaszát. 2001. december 17-én A. Tempelman keresetet indított ezen elutasító határozat ellen a College van Beroep voor het bedrijfsleven előtt.

12 Mint az a C-97/03. sz. ügy előzetes döntéshozatalra utaló határozatából kitűnik, a Van Schaijk házaspár állattenyészetet működtetett Ravensteinben. 2001. március 26-i határozatában az RVV igazgatója arról értesítette az érdekelteket, hogy gazdaságuk minden hasítottkörműjét ragadós száj- és körömfájással fertőzésgyanúsnak kell tekinteni, mert tenyészetük szomszédságában, attól 772 méterre lévő egyik gazdaságban egy vagy több állat e betegséggel erősen fertőzésgyanús volt, és ezért az állatokat le kell vágni. Az RVV igazgatója 2001. november 15-i határozatával elutasította a Van Schaijk házaspár e határozat ellen bejelentett panaszát. 2001. december 20-án az érdekeltek keresetet indítottak ezen elutasító határozat ellen a College van Beroep voor het bedrijfsleven előtt.

13 A kérdést feltevő bíróság előtt A. Tempelman és a Van Schaijk házaspár számos, úgy a nemzetközi és a közösségi, mint a nemzeti jog megsértésére hivatkozó jogalapot adtak elő.

14 A nemzeti jog megsértésére hivatkozó jogalapot vizsgálva a College van Beroep voor het bedrijfsleven a C-96/03. sz. ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában a következőképpen határozott:

„Az alperes által 2001. április 3-ig a ragadós száj- és körömfájás vírusa terjedésének (továbbterjedésének) megelőzésére alkalmazott stratégia, mely minden fertőzési góc körül egy majd két kilométer sugarú körben minden hasítottkörmű levágását jelentette, nem volt képes megakadályozni, hogy Oene körzetében folyamatosan fertőzési gócok tűnjenek fel. Ezért, az állatok e körzetben való sűrű elhelyezkedésére is figyelemmel, a College van Beroep álláspontja szerint az alperes állatorvosi szempontból ésszerűen feltételezhette, hogy Oene körzetében a fertőzési gócok két kilométeres sugarú körén kívül is élnek kórokozót hordozó hasítottkörmű állatok. E tekintetben a College van Beroep figyelembe veszi azt, hogy a ragadós száj- és körömfájás vírusa rendkívül fertőző, hogy nagy sebességgel és sokféle módon képes terjedni, és hogy az alperes állatorvos szakértőkkel tanácskozott a meghozandó intézkedésekről.

...

A releváns körülmények összességének vizsgálata alapján — figyelemmel [az alperes elismerendő mérlegelési szabadságára] — a College van Beroep semmiféle okot nem lát annak feltételezésére, hogy az alperes a jelen ügyben helytelenül mérte volna fel a veszélyeket. A College van Beroep álláspontja szerint nem állítható, hogy a fellebbező fél által az állatai levágása folytán elszenvedett kár ne állna arányban a levágás céljaival. Továbbá e tekintetben a College van Beroep álláspontja az, hogy a fellebbező fél által hivatkozott jogalapok nem veszik figyelembe azt az alperes érveléséből kivilágló tényt, hogy minden egyes, Oene körzetében életben hagyott gyanús állat főszabály szerint veszélyt jelent a ragadós száj- és körömfájás elleni küzdelem szempontjából. Nem meggyőző a fellebbező fél állítása, miszerint olyan különleges körülmények állnak fenn, amelyeknek az alperest arra a következtetésre kellett volna indítaniuk, hogy a fellebbező fél állatai állatorvosi szempontból semmilyen lényeges veszélyt nem jelentenek."

15 A College van Beroep voor het bedrijfsleven a C-97/03. sz. ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában többek között a következőképpen határozott:

„Kellően bizonyítottnak tekinthető, hogy 2001. március 23-án, 24-én és 25-én a primer gazdaságban voltak olyan állatok, amelyeken a betegség klinikai tünetei megfigyelhetők voltak, amiből arra lehetett következtetni, hogy ezek az állatok a 85/511 irányelv 2. cikke c) pontjának értelmében »fertőzöttek« voltak, és az irányelv 5. cikke alapján le kell őket vágni. A fellebbező felek által e kérdésben előadottakkal ellentétben, az állatok »fertőzöttnek« való minősítéséhez nem szükséges a megfigyelt klinikai tünetek laboratóriumi vizsgálat útján történő megerősítése. Továbbá, az a körülmény, hogy az utólagos laboratóriumi vizsgálat a primer gazdaságban ragadós száj- és körömfájás vírusával történt fertőzést nem mutatott ki, semmiképpen nem írja felül azt a tényt, hogy az alperes, első határozata meghozatalának pillanatában, az adott döntéshozatali eljárás keretében ésszerűen tarthatott a primer gazdaságban lévő vírus általi fertőzéstől. Ugyanis arra figyelemmel, hogy a fellebbező felek állatai az első határozat meghozatalakor a primer gazdaság körüli egy kilométeres sugarú körben voltak, az alperes ésszerűen feltételezhette, hogy az állatoknak a vírus általi fertőzésre vagy kontaminációra lehetőségük volt.

E szemszögből a 2001. március 26-i határozatot, miszerint a fellebbező felek állatai ragadós száj- és körömfájás vírusa általi kontaminációra gyanúsak, jogszerűnek kell tekinteni. E tekintetben a College van Beroep figyelembe veszi azt, hogy a ragadós száj- és körömfájás vírusa rendkívül fertőző, és hogy nagy sebességgel és sokféle módon képes terjedni. Figyelembe veszi azt is, hogy az alperes állatorvos szakértőkkel tanácskozott a meghozandó intézkedésekről, és e szakértők úgy vélekedtek, hogy a fertőzött gazdaság egy kilométeres körzetében található gazdaságok kontaminációjának veszélye különösen nagy. A fellebbező felek pedig e szakértők véleményét érvényesen nem vitatták."

16 A College van Beroep voor het Bedrijfsleven a C-96/03. sz. ügyben hozott előzetes döntéshozatalra utaló határozatban kifejtettekkel azonos okoknál fogva a C-97/03. sz. ügyben hozott előzetes döntéshozatalra utaló határozatban is arra a következtetésre jutott, hogy nem lát okot annak feltételezésére, hogy az alapeljárás alperese a jelen ügyben a veszélyeket helytelenül mérte volna fel, és hogy a fellebbező fél által az állatai levágása folytán elszenvedett kár a levágás céljaival ne állt volna arányban, vagy hogy az alperes eljárásával megsértette volna az állatok egészségéről és jóllétéről szóló törvény 36. cikkét. E bíróság továbbá nem vélekedett úgy, hogy eljárásával az alperes megszegte volna a megfelelő igazgatás elvét, vagy hatáskörrel való visszaélést követett volna el.

17 Ezután mindkét ügyben megvizsgálva a közösségi jog megsértésére alapított jogalapokat, a College van Beroep voor het bedrijfsleven megállapítja, hogy az állatok levágását elrendelő határozatokat a 85/511 irányelvben nem szabályozott helyzetekben hozták. A kérdéseket előterjesztő bíróság a C-96/03. sz. ügy alapját képező határozatában megállapítja: ugyan az állatok a 2001/279 határozat III. A. mellékletében a szupresszív vakcinázásra kijelölt területek egyikén éltek, sem ez a határozat, sem a 2001/246 határozat nem volt alkalmazható, mert a kérdéses állatokat megölésükkor nem vakcinázták. A College van Beroep voor het bedrijfsleven a C-97/03. sz. ügy alapját képező határozatában megállapítja: sem a 2001. március 27-i 2001/246 határozat, sem annak 2001. április 5-i 2001/279 határozattal beépített módosításai nem voltak 2001. március 26-án, az RVV

igazgatója állatok levágását elrendelő határozata meghozatalának napján alkalmazhatók. E tekintetben az alapeljárásban résztvevő egyik fél sem vitatta, hogy az A. Tempelman és a Van Schaijk házaspár által megtámadott határozatokat egyedül a nemzeti jog rendelkezései alapján hozták.

18 A College van Beroep voor het bedrijfsleven megállapítja, hogy a tagállamok saját hatáskörüket a 90/425 irányelv 10. cikkére alapíthatják. Kétségei vannak azonban a tekintetben, hogy a 85/511 irányelvet a 90/425 irányelvhez képest *lex specialisnak* kell-e tekinteni.

19 E bíróság álláspontja szerint a 90/423 irányelvből és különösen annak 1., 4., 5. és 16. cikkéből úgy tűnik, hogy a ragadós száj- és körömfájás elleni küzdelem közösségi szabályrendszere kimerítő jellegű. Ugyanakkor a 2001/246 határozat egyes rendelkezéseit úgy lehet érteni, hogy a fertőzésgyanús állatok megelőző levágása a tagállamok hatásköre is, ha semmiféle, a ragadós száj- és körömfájás vírusával történt fertőzést nem állapítottak meg.

20 Ezen adatokra figyelemmel a College van Beroep voor het bedrijfsleven az eljárást felfüggesztette, és a következő, a két alapügyben azonos kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Felhatalmazza-e a közösségi jog a tagállamokat a ragadós száj- és körömfájás vírusával történt fertőzésre vagy kontaminációra gyanús állatok levágásáról való döntésre?

2) Megengedi-e a 90/423/EGK irányelvvel módosított 85/511/EGK irányelv a tagállamoknak, hogy kiegészítő intézkedéseket tegyenek (vagy rendeljenek el) a ragadós száj- és körömfájás elleni védekezésre?

3) Milyen korlátokat állapít meg a közösségi jog a tagállamok számára a 90/423/EGK irányelvvel módosított 85/511/EGK irányelvben meghatározottakon kívüli kiegészítő nemzeti intézkedések meghozatalára vonatkozóan?"

21 A Bíróság elnökének 2003. április 8-án hozott végzésével a C-96/03. sz. és a C-97/03. sz. ügyet az írásbeli és a szóbeli szakasz, valamint az ítélethozatal céljából egyesítették.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

22 Együttesen vizsgálandó kérdéseivel a kérdéseket előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy felhatalmazza-e a közösségi jog a tagállamokat a ragadós száj- és körömfájás elleni küzdelemre vonatkozóan kiegészítő nemzeti intézkedések elfogadására a 85/511 irányelvben előírtakon túl, így különösen a fertőzött állatokat tenyésztő gazdasággal szomszédos vagy akörül bizonyos távolságon belül elhelyezkedő gazdasághoz tartozó állatok leölésére, és igenlő válasz esetén milyen korlátokat szab a közösségi jog e hatáskör gyakorlásának.

23 A. Tempelman és a Van Schaijk házaspár álláspontja szerint a 85/511 irányelv megtiltja a tagállamoknak a ragadós száj- és körömfájás elleni küzdelemre vonatkozóan kiegészítő nemzeti intézkedések elfogadását és a közösségi jog egyetlen rendelkezése, így többek között a 90/425 irányelv 10. cikke sem hatalmazza fel a tagállamokat a ragadós száj- és körömfájás vírusával történt fertőzésre vagy kontaminációra gyanús állatok levágásának eldöntésére. Másodlagosan, a harmadik kérdést illetően a Van Schaijk házaspár előadja, hogy az elfogadott nemzeti intézkedéseknek tiszteletben kellene tartaniuk az arányosság és a szubszidiaritás elvét, ami az alapügyben nem történt meg.

24 A holland, a görög, az ír, az olasz kormány és az Egyesült Királyság kormánya, valamint a Bizottság álláspontja szerint a közösségi jog felhatalmazza a tagállamokat a ragadós száj- és körömfájás vírusával történt fertőzésre vagy kontaminációra gyanús állatok levágásának eldöntésére és a 85/511 irányelvben előírtakon túlmenő nemzeti intézkedések megtételére. A tagállamok e hatáskörének korlátja a 85/511 irányelv kifejezett követelményeinek, tárgyának és céljának, valamint az arányosság elvének a tiszteletben tartása. A Bizottság ehhez annyit tesz hozzá, hogy a valamely tagállam által elfogadott intézkedéseket vele és a többi tagállammal közölni kell.

25 Amint azt a főtanácsnok indítványának 30. pontjában megállapította, a 85/511 irányelv nem tartalmazza kifejezetten azt, hogy a hatósági állatorvos elrendelheti a ragadós száj- és körömfájás vírusával fertőzött állatokat tenyésztő gazdasággal szomszédos vagy attól bizonyos távolságon belül lévő gazdaságokban található állatok leölését.

26 Anélkül, hogy szükséges lenne megvizsgálni a Bizottság által állított tényt, miszerint a 85/511 irányelv szerkesztési hibája folytán az irányelv 5. cikkének 4. pontja egyedül ugyanezen cikk 1. pontjára utal, és a 2. pontra nem, elegendő azt megállapítani, hogy ezt az irányelvet nem lehet az állatok és a mezőgazdasági termékek szabad mozgása vonatkozásában alapvető jogszabálynak minősülő 90/425 irányelv figyelembevétele nélkül értelmezni.

27 A belső piac létrehozása érdekében elfogadott 90/425 irányelv azon, a harmadik preambulumbekezdésében szereplő megállapításból indul ki, hogy a közegészségügyi és állat-egészségügyi célú állat-egészségügyi ellenőrzéseket a határokon bonyolítják le. Ezen irányelv, mint azt negyedik preambulumbekezdése jelzi, az alapvető állat-egészségügyi követelményrendszerek harmonizációját feltételezi. Rögzíti a feladási és a rendeltetési tagállam által elvégzendő vagy elvégezhető ellenőrzések jellegét, valamint az ezek által megteendő vagy megtehető intézkedéseket.

28 Ezen irányelv 8–10. cikke a zoonózisokra, betegségekre vagy a közegészségre vagy állati egészségre veszélyt jelentő bármely egyéb okokra vonatkozik. A 10. cikk többek között előírja a tagállamok és a Bizottság által megtehető óvintézkedéseket, az eljáró hatóságok kötelezettségeit és a közegészségügyi és állat-egészségügyi problémák lehető leggyorsabb és leginkább összehangolt megoldása érdekében követendő eljárásokat.

29 A 90/425 irányelvet akkor kell alkalmazni, ha egyetlen más közösségi jogszabály sem ír elő intézkedést vagy eljárást zoonózis, betegség vagy a közegészségre vagy állati egészségre veszélyt jelentő bármely egyéb okok esetére.

30 Éppen ezért széles tárgyi hatályára és általános céljára figyelemmel ezt az irányelvet akkor kell alkalmazni, ha a közösségi jogszabályok a közegészségre vagy az állati egészségre veszélyt jelentő helyzetekből fakadó különleges problémák megoldására nem tűnnek kielégítőnek. E tekintetben a Bíróság akként határozott, hogy a 425/90 irányelv 8. cikkét célkitűzésére — az állati egészség és a közegészség védelmére — és a tudományos ismeretek fejlődésére tekintettel kell alkalmazni (a C-428/99. sz. Van den Bor-ügyben 2002. január 8-án hozott ítélet [EBHT 2002., I-127. o.] 38. pontja).

31 Meg kell azonban állapítani, hogy a Bizottság és a tagállamok a 90/425 irányelv 10. cikke alapján csupán a közösségi jog betartásával fogadhatnak el óvintézkedéseket. Tiszteletben kell tartaniuk a hatályos közösségi szabályozás céljait és a közösségi jog általános elveit, mint amilyen az arányosság elve. Továbbá a tagállamok és a Bizottság szoros együttműködésének lehetővé tétele érdekében a tagállamoknak a Bizottság és a többi tagállam tájékoztatására vonatkozó, ezen 10. cikkben előírt kötelezettségüket aprólékos pontossággal be kell tartaniuk.

32 A 85/511 irányelv céljáról szólva emlékeztetni kell arra, hogy annak harmadik preambulumbekezdése előírja: a ragadós száj- és körömfájás gyanújának felmerülésekor azonnal cselekedni kell annak érdekében, hogy hatékony ellenőrző intézkedéseket lehessen bevezetni, amint a fertőzés gyanúja beigazolódik.

33 Ezen irányelv utolsó preambulumbekezdése szerint az irányelvvel bevezetett intézkedések kísérleti jellegűek, és azokat az állat-egészségügyi helyzetben bekövetkező fejleményekkel összhangban felül kell vizsgálni. A kezdetben, 1985-ben létesített rendszert 1990-ben a 90/423 irányelv, a vakcinázás mellőzését és az egészségügyi vágást tartalmazó politika bevezetésével hatékonyan felülvizsgálta és behatóan módosította. Az 1990-ben létesített rendszert pedig a 2001-es járványt követően vizsgálták felül az e válság során megszerzett tapasztalatok figyelembevétele érdekében, mint ez a ragadós száj- és körömfájás elleni védekezésre irányuló közösségi intézkedésekről, valamint a 85/511 irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. szeptember 29-i 2003/85/EK tanácsi irányelv (HL L 306., 1. o.) preambulumbekezdéseiből kitűnik.

34 Mint arról a jelen ítélet 25. pontjában említés történt, a 85/511 irányelv nem írja elő a fertőzött állatokat tenyésztő gazdasággal szomszédos vagy attól bizonyos távolságon belül lévő gazdaságokban található állatok leölését, azonban nem értelmezhető akként sem, hogy az ilyen intézkedést kizárná.

35 Ez az értelmezés nem tenné lehetővé az ezen irányelvvel célba vett betegség elleni eredményes küzdelem céljának elérését. Mint azt az észrevételeket előterjesztő kormányok előadták, egyes esetekben a megelőző vágás elkerülhetetlen, tekintettel a vírus terjedésének sebességére, figyelemmel olyan adatokra, mint a betegség fertőzőképessége, az érintett állatfajok vagy az éghajlati viszonyok.

36 Az Egyesült Királyság mint a 2001-es járvány által különösen érintett tagállam észrevételei e tekintetben James Marshall Scudamore, az Egyesült Királyság Chief Veterinary Officerének 2001. március 29-én a High Court of Justice előtt tett

tanúvallomását idézték, miszerint ezt a járványt csak a vágási politika elősegítésével — kezdetben a fertőzött állatok és az ilyen állatokkal közvetlen kapcsolatba került állatok, ezután a gyanús és a közeli gazdaságokban tartott állatok, majd végül egyes helységekben a fertőzött gazdaságok 3 kilométeres körzetében található juhok, kecskék és sertések levágásával — lehetett megfékezni.

37 Ezért engedélyezte a Bizottság a 90/425 irányelv 10. cikkén és a 85/511 irányelv 13. cikkének (3) bekezdésén alapuló 2001/246 határozatban az állatok szupresszív vakcinázását és levágását, mely utóbbi intézkedés e határozat 1. cikke alapján a 85/511 irányelv 4. vagy 5. cikkében meghatározott korlátozásoknak alávetett gazdaságoktól meghatározott távolságon belül elhelyezkedő gazdaságok fogékony állatainak leölését jelentette, a fogékony fajok fertőzött térségbeli egyedszámának sürgős csökkentése érdekében.

38 A megelőző vágást a 2001/246 határozat negyedik preambulumbekezdése a következőkkel indokolta:

„A 85/511/EGK irányelv alapján meghozott intézkedéseken kívül Hollandia elővigyázatossági intézkedésként a fertőzött vagy fertőzésgyanús gazdaságok közvetlen közelében található gazdaságokban lévő fogékony állatok megelőző vágását elvégzi, tekintettel a járványügyi helyzetre és a terület egyes részein a fogékony állatok nagy sűrűségére." [nem hivatalos fordítás]

39 A Bíróság úgy határozott, hogy a 2001/246 határozatban említett rendelkezések elegendő jogi alapot képeznek a Bizottság azon hatásköréhez, hogy e határozatot elfogadja (a C-189/01. sz., Jippes és társai ügyben 2001. július 12-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-5689. o.] 127. pontja).

40 Ezen adatokból következőleg a 85/511 irányelv nem értelmezhető akként, hogy az abban előírt intézkedéseket ne lehetne a 90/425 irányelv alapján elfogadott közösségi vagy tagállami intézkedésekkel kiegészíteni.

41 E tekintetben a „minimális" szónak a 90/423 irányelv általi módosításkor a 85/511 irányelv 1. cikkéből történt törlése nem értelmezhető — ahogyan ezt A. Tempelman és a Van Schaijk házaspár állítja — a járvány esetén az ellene való küzdelem intézkedéseinek pontos körülhatárolására irányuló közösségi jogalkotói akaratként. Mint azt ugyanis a főtanácsnok indítványa 35. pontjában megállapította, e szó törlését a megelőző vakcinázást megszüntető egységes politika elfogadásával összefüggésben kell érteni. Egyébként az alapeljárás felperesei által hivatkozott értelmezés ellentétes lenne a betegség elleni küzdelem szabályrendszerének javítására irányuló, a 85/511 irányelv utolsó preambulumbekezdésében írt törekvéssel, melynek tartalmát a 90/423 irányelv nem változtatta meg.

42 A bizottsági intézkedések elfogadását váró tagállamok hatásköréről szólva a 90/425 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének második albekezdése kimondja: zoonózis vagy betegség jelentkezése, illetve bármely egyéb ok esetén, ami jelentős állat-egészségügyi vagy közegészségügyi veszélyt jelenthet, a feladó tagállam haladéktalanul életbe lépteti a közösségi szabályozás által előírt ellenőrzési és óvintézkedéseket, vagy más megfelelő intézkedéseket alkalmaz.

43 A Van Schaijk házaspár állításával ellentétben, az albekezdés utolsó mondatrészét bevezető „vagy" szó használata akként értelmezendő, hogy az nem kötelezi a tagállamot a közösségi szabályozás által előírt intézkedések és a más megfelelő intézkedések alkalmazása közötti választásra. E rendelkezés értelmezésének az állati egészség és a közegészség benne említett céljával összhangban ugyanis arra az értelmezésre kell vezetnie, hogy ezzel a rendelkezéssel nem ellentétes, ha a tagállam a közösségi szabályozás által előírt ellenőrzési és óvintézkedések kiegészítéseként más megfelelő intézkedéseket is alkalmaz.

44 Másrészt, a 90/425 irányelv 10. cikke (1) bekezdésének negyedik albekezdésében előforduló „ideiglenes védőintézkedés" kifejezést az állati egészség és a közegészség védelmének céljára tekintettel, nem pedig akként kell értelmezni, hogy kizár minden olyan intézkedést, amelynek nem minden egyes állati egyed megóvása a célja, így különösen a fertőzésgyanús állatok levágását.

45 Így az alapeljárások körülményei között a holland hatóságok szükségesnek vélhették A. Tempelman és a Van Schaijk házaspár állatainak megelőző levágását.

46 Az ideiglenes védőintézkedéseknek, akár a tagállamok fogadják el azokat a 90/425 irányelv 10. cikkének (1) bekezdése alapján, akár a Bizottság ugyanezen irányelv 10. cikkének (4) bekezdése alapján, meg kell felelniük az arányosság elvének (erről lásd a rendeltetési tagállam által elfogadott intézkedések tekintetében a C-220/01. sz. Lennox-ügyben 2003. július 3-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-7091. o.] 76. pontját, a Bizottság által elfogadott intézkedések tekintetében pedig a C-180/96. sz., Egyesült Királyság kontra Bizottság ügyben 1998. május 5-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-2265. o.] 96–111. pontját és a fent hivatkozott Jippes-ítélet 113. pontját).

47 Az állandó ítélkezési gyakorlat alapján a közösségi jog általános elveinek részét képező arányosság elve megköveteli, hogy a közösségi intézmények jogi aktusai ne lépjék túl a szóban forgó szabályozás által követett törvényes célkitűzések megvalósításához szükséges és megfelelő korlátokat, tekintettel arra, hogy amikor választani lehet több megfelelő intézkedés közül, a legkevésbé kényszerítőt kell alkalmazni, és hogy az okozott hátrányok nem lehetnek aránytalanok a kitűzött célokhoz képest (a fent hivatkozott Jippes és társai ítélet 81. pontja és a fent hivatkozott Lennox-ítélet 76. pontja).

48 Ennek mérlegelése során figyelembe kell venni az érintett védelemben részesített érdekek összességét, és különösen a tulajdonhoz való jogot (erről lásd a C-112/00. sz. Schmidberger-ügyben 2003. június 12-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-5659. o.] 79. pontját), valamint az állatjóllét követelményét (erről lásd a fent hivatkozott Jippes és társai ítélet 79. pontját).

49 Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy a College van Beroep voor het bedrijfsleven elvégezte a nemzeti jog alkalmazásának ellenőrzését, hasonlóan ahhoz, ami a közösségi jogban az arányosság elvének vizsgálatához szükséges, és úgy találta, hogy az alapeljárás tárgyát képező intézkedések nem aránytalanok. Ugyanakkor e bíróság feladata annak eldöntése, levezethető-e a vizsgálatból, a közösségi jogra és az alapeljárásban vitatott vágási határozatok elfogadásának körülményeire tekintettel, hogy az arányosság elvét tiszteletben tartották.

50 Az arányosság elvén kívül a 90/425 irányelvnek megfelelően az ideiglenes védőintézkedéseket elfogadó tagállamnak be kell tartania az irányelvben előírt kötelezettségeket és eljárásokat. E tekintetben ezen irányelv 10. cikke (1) bekezdésének ötödik albekezdése előírja, hogy az intézkedésekről haladéktalanul értesíteni kell a Bizottságot és a többi tagállamot (a fent hivatkozott Lennox-ítélet 75. pontja; a haladéktalan értesítési és a jóhiszemű együttműködési kötelezettségről a 90/425 irányelv 8. cikke alapján elfogadott intézkedések esetén lásd a fent hivatkozott Van den Bor-ítélet 45–48. pontját; lásd ehhez hasonlóan a belső piac megvalósításának céljával a Közösségen belüli kereskedelemben alkalmazható állat-egészségügyi ellenőrzésekről szóló, 1989. december 11-i 89/662/EGK tanácsi irányelv [HL L 395., 13. o.] alapján elfogadott intézkedésekről szólva a C-241/01. sz. National Farmer's Union ügyben 2002. október 22-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-9079. o.] 60. pontját).

51 A Bizottság e tekintetben előadta, hogy az alapeljárásban a holland hatóságok vele szoros együttműködésben fogadták el intézkedéseiket.

52 A kifejtettek egészéből az következik, hogy a College van Beroep voor het bedrijfsleven által előterjesztett kérdésekre a következő válasz adandó:

Mivel a ragadós száj- és körömfájás az állatokra súlyos veszélyt jelentő betegség, a 90/425 irányelv felhatalmazza a tagállamokat a ragadós száj- és körömfájás elleni küzdelemre vonatkozóan kiegészítő intézkedések elfogadására a 85/511 irányelvben előírtakon túl, így különösen hatáskörük van a fertőzött állatokat tenyésztő gazdasággal szomszédos vagy akörül bizonyos távolságon belül elhelyezkedő gazdasághoz tartozó állatok leölésével kapcsolatos eljárásra.

Az ilyen kiegészítő intézkedéseket a hatályos közösségi szabályozásban, így különösen a 85/511 irányelvben előírt célok, a közösségi jog általános elvei, így az arányosság elve és a 90/425 irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében írt értesítési kötelezettség tiszteletben tartásával kell elfogadni.

A költségekről

53 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

Mivel a ragadós száj- és körömfájás az állatokra súlyos veszélyt jelentő betegség, az egyes élő állatok és állati termékek Közösségen belüli kereskedelmében a belső piac megvalósításának céljával alkalmazandó állat-egészségügyi és tenyésztéstechnikai ellenőrzésekről szóló, 1990. június 26-i 90/425/EGK tanácsi irányelv felhatalmazza a tagállamokat a ragadós száj- és körömfájás elleni küzdelemre vonatkozóan kiegészítő nemzeti intézkedések elfogadására az 1990. június 26-i 90/423/EGK tanácsi irányelvvel (HL L 224., 13. o.) módosított, a ragadós száj- és körömfájás elleni védekezésre irányuló közösségi intézkedések bevezetéséről szóló, 1985. november 18-i 85/511/EGK tanácsi irányelvben (HL L 315., 11. o.) előírtakon túl, így különösen a fertőzött állatokat tenyésztő gazdasággal szomszédos vagy akörül bizonyos távolságon belül elhelyezkedő gazdasághoz tartozó állatok leölésére.

Az ilyen kiegészítő intézkedéseket a hatályos közösségi szabályozásban, így különösen a 90/423 irányelvvel módosított 85/511 irányelvben előírt célok, a közösségi jog általános elvei, így az arányosság elve és a 90/425 irányelv 10. cikkének (1) bekezdésében írt értesítési kötelezettség tiszteletben tartásával kell elfogadni.

Aláírások